

BOYKOT VE TEYİTLİ AKREDİTİFLER

Uluslararası ticarete zorluk ve risklerin ortaya çıktığı her dönemde gündeme gelen ancak daha sonra unutulmuş, es geçilen, ihmal edilen veya bilinçli olarak maliyetli olduğu için göz ardı edilen bir konuyu ticaret yapanları korumak amacıyla tekrar ele almakta fayda görüyoruz. Teyitli akreditif, riskli dönemlerin vazgeçilmez ödeme yöntemidir. Teyitli akreditifler, bir amir banka tarafından dönülemez olarak açılan bir akreditife yine Amir bankanın yetki ve ricası üzerine bir başka bankanın (genelde ihracatçının ülkesindeki bir banka) teyidini ilave ettiği akreditiflerdir. Muhabir banka akreditife teyidini ilave etmekle tıpkı Amir banka gibi Lehtara karşı yalnız başına, asıl ve bağımsız bir borç taahhüdü altına girer. Bir bankanın diğer bir bankanın akreditifine teyidini ilave edebilmesi için o banka ile aralarında zaman zaman piyasa ve uluslararası risk değerlendirmelerine tabi bir limitin (line) olması gerekir, buna ülke riski dahildir. Teyit bankasının yükümlülüğü Amir bankanın taahhüdüne ek ancak tamamen ayrı, bağımsız ve geri dönülemez bir taahhüttür. Teyit bankası akreditif lehtarını tarafından akreditife uygun belgelerin kendisine veya akreditifte görevli bir başka bankaya ibraz edilmesi üzerine ibrazı karşılamak veya iştirak etmekle yükümlüdür. Kısacası bu tür akreditiflerde teyit veren banka akreditifin şartına göre ödeme, poliçe kabul, vadeli ödeme taahhüdüne girme ve vadesinde ödeme yapmak gibi görevleri amir bankanın yanı sıra akreditif lehtarına karşı üstlenir. Teyitli akreditiflerin tercih edilmesinin nedeni akreditif lehtarının kendi ülkesindeki bir bankanın güvencesini araması, belgelerin yolda kaybolması, yabancı ülkenin uygulamaları ve düzenlemeleri ile amir banka riskini bertaraf etmek istemesidir.

Akreditifte teyit, garanti veya kefalet niteliğinde değildir, akreditifteki teyidin amacı, Amir banka riskini tamamen bertaraf ederek Lehtara akreditif şartlarına uyduğu sürece amir bankadan bağımsız olarak ödeme yapmak böylece genelde satıcı konumundaki akreditif lehtarına bağımsız ek bir güvence sağlamaktır. Böylece akreditif lehtarını biri Amir bankadan olmak üzere çiftte güvence elde eder, ibrazı istediği tarafa yapabilir. Akreditifte ibraz yeri teyit Bankası olarak belirlenmiş ve akreditifte şart olarak ibrazın mutlaka teyit bankasına yapılması şart koşulmuşsa ibrazın teyit bankasına yapılması gerekir, teyit bankası atlanarak yani by-pass edilerek direkt olarak amir bankaya yapılmaması gerekir, böyle bir durumda teyit etkisini kaybeder ve lehtar teyit bankasının güvencesinden faydalanamaz. Diğer taraftan akreditifin kendisinde veya teyit yazısında böyle bir şart yoksa belgelerin direkt olarak amir bankaya gönderilmesi ve amir banka nezdinde uygunluğunun sağlanması halinde teyit güvencesi devam eder (bir ICC görüşü ile böyle oldu, daha önce böyle değildi). Böyle bir uygulamada yani teyit olduğu halde lehtarın teyit bankasını pas geçerek belgeleri doğrudan amir bankaya göndermesi halinde belgelerin yolda kaybolması riskinin yanında amir bankanın operasyon riskini de almış olur ki normal şartlarda önerilen bir uygulama değildir. Bu istisnai durumun dışında normal bir uygulamada yani lehtarın belgelerini teyit bankasına ibraz etmesi halinde belgeler teyit bankası tarafından incelenir ve uygunluğu belirlenir. İbrahim edilen belgelerin uygunluğu teyit bankası nezdinde bir kez belirlendikten sonra lehtar bu güvenceden faydalanır, amir, amir banka ve ülkesi ile uğraşmaz.

Son günlerde özellikle basında çıkan Arap ülkeleri tarafında Türk menşeli malların boykot edilmesi haberlerinin gerçek olması ve yaygınlaşması halinde başta ülke ihracatçıları olmak üzere birçok kesimi etkileyecektir. Bu gibi dönemlerde akreditifin önemi ortaya çıkmaktadır. Akreditif yukarıda anlatıldığı gibi dönülemez bir banka taahhüdüdür. Teyitli akreditif yabancı ülke ve bankalarının riskinin bertaraf edildiği geri dönülemez bir taahhüt, ikinci ve sağlam bir güvencedir. Satış yapan bir firma kendi ülkesindeki bankanın teyidini alarak akreditifi açan amir bankanın ve ülkesinin riskini ortadan kaldırmış olur. Amir bankanın geri dönülemez

taahhüdünün yanında kendi ülkesindeki bankanın güvencesini almış olur, alıcının ülkesindeki olaylardan etkilenmez.

Son günlerde Arap ülkelerinin Türk menşeli malları boykot ettiği haberleri ve bu konudaki endişeler açısından konuya bakacak olursak teyitli akreditif kullanan ihracatçılar açısından risk yoktur meğer ki uygun ibraz yapabilirlerse. Bir başka deyişle, boykot yapan veya yapmaya çalışan bir ülkeye mal satan bir Türk ihracatçısı eğer ödeme yöntemi olarak bir teyitli akreditifi tercih etmiş ve iyi bir bankadan teyit almışsa malını boykottan etkilenmeden gönderebilir ve parasını alabilir. Bunun için akreditif şartlarına uygun ibrazda bulunması yeterlidir. Burada en büyük risk satıcının rezervli ibrazda bulunmasıdır, buna çok dikkat etmesi gerekir. Rezervli belge ibraz edilmesi akreditifin güvencesini ortadan kaldırır, satıcıyı alıcı ile karşı karşıya bırakır, öyle ki alıcı rezervi kabul etse bile alıcının bankası (amir banka) rezervi kabul etmeyebilir ve taahhüdünü sürdürmeyebilir. Bu nedenle satıcının bu dönemde akreditif altında ibraz edeceği belgelerinden çok emin olmadığı sürece yükleme yapmaması önerilir.

Teyitli akreditifin bu güvencesi pandemi nedenli olumsuz durumlar için de geçerlidir. Pandemi, Teyit bankasının kendisini engellemediği sürece diğer bir ülkedeki olumsuzluklara karşı satıcıyı korur. 30.09.2020

Saygılarımla

Abdurrahman Özalp

ICC Türkiye Bankacılık Komisyonu Başkanı